

Warszawa, 1 czerwca 2011 r.

Romuald Szymczak

Informacja na temat zasad gwarantowania depozytów w systemie fińskim

1. Informacje ogólne

Instytucją gwarantowania depozytów w Finlandii jest Fundusz Gwarantowania Depozytów (fin. „Talletussuojarahasto”; ang. “Deposit Guarantee Fund” - DGF). Finlandia była jednym z pierwszych krajów w Europie, w którym funkcjonował system gwarantowania depozytów. Został on utworzony 1 stycznia 1970 roku na mocy Ustawy o Instytucjach Kredytowych i przewidywał obligatoryjne ubezpieczenie depozytów gromadzonych przez banki na wypadek ich upadłości w jednym z trzech stowarzyszeń: banków spółdzielczych, banków oszczędnościowych i banków komercyjnych.

Obecnie działająca instytucja gwarantująca depozyty została utworzona 1 stycznia 1998 roku na mocy zmiany Ustawy o Instytucjach Kredytowych, która dostosowywała przepisy fińskie do postanowień Dyrektywy 94/19/WE. Talletussuojarahasto przejęła zadania realizowane do tej pory przez trzy stowarzyszenia bankowe, dzięki czemu powstał jeden system gwarancyjny dla wszystkich instytucji przyjmujących depozyty w Finlandii. DGF jest zgodnie z ustawą niezależną instytucją działającą na mocy przepisów prawa prywatnego (*private-law independent entity*), której działalność finansowana jest ze środków instytucji finansowych objętych gwarancjami.

Zadaniem Funduszu jest gwarantowanie depozytów złożonych przez osoby fizyczne i prawne w instytucjach bankowych. DGF jest zatem systemem gwarantowania depozytów typu *pay box*. Nie podejmuje działań pomocowych, ani naprawczych w systemie bankowym. Fundusz nie analizuje również sytuacji finansowej w instytucjach członkowskich. W tym zakresie bazuje na informacjach otrzymywanych z Fińskiego Urzędu Nadzoru Finansowego (Financial Supervision Authority).

Członkami systemu gwarantowania depozytów w Finlandii są wszystkie działające na terytorium tego kraju banki komercyjne, oszczędnościowe i spółdzielcze. W grupie tej znajduje się 11 banków komercyjnych oraz około 300 instytucji członkowskich trzech zrzeszeń: stowarzyszenia banków oszczędnościowych oraz dwóch stowarzyszeń banków

spółdzielczych. Do stycznia 2009 roku członkiem systemu był również jeden oddział banku zagranicznego. Był nim Kaupthing Bank plc, który w wyniku kryzysu finansowego zakończył działalność w Finlandii w formie oddziału.

Członkostwo w systemie jest obowiązkowe. W Polsce nie działają oddziały banków fińskich, które należałyby do DGF.

Fundusz jest członkiem Europejskiego Forum Gwarantów Depozytów (EFDI), natomiast nie uczestniczy w pracach Międzynarodowego Stowarzyszenia Gwarantów Depozytów (IADI).

DGF ma podpisaną umowę o współpracy i wymianie informacji ze Szwedzkim Narodowym Biurem Zarządzania Długiem (szwedzka instytucja gwarantująca depozyty).

2. Organy decyzyjne

Organami decyzyjnymi DGF są Przedstawicielstwo Funduszu (Delegation of the Fund), Zarząd (Board of Directors) oraz Sekretarz Generalny. Przedstawicielstwo realizuje zadania typowe dla walnego zgromadzenia członków i składa się z 14 przedstawicieli. Każdy uczestnik systemu (z wyjątkiem banków oszczędnościowych i spółdzielczych, które reprezentowane są przez delegatów swoich stowarzyszeń) wybiera po jednym przedstawicielu. Kadencja członków Przedstawicielstwa trwa trzy lata. Przedstawiciele wybierają ze swojego grona Przewodniczącego i Zastępcę Przewodniczącego. Obecnie Przewodniczącym Przedstawicielstwa jest Heikki Vittie, reprezentujący w tym organie jedno ze stowarzyszeń banków spółdzielczych. Jego trzyletnia kadencja wygasa z końcem 2012 roku. Przedstawicielstwo nadzoruje prace Funduszu, ustala regulacje wewnętrzne, określa kierunki rozwoju Funduszu przedkładane przez Zarząd. Posiedzenia tego organu odbywają się raz do roku.

Przedstawicielstwo Funduszu wybiera na swoim posiedzeniu członków Zarządu DGF, w tym przewodniczącego. W głosowaniu wybierającym Zarząd brany jest pod uwagę udział poszczególnych banków w sumie depozytów gwarantowanych przez Fundusz. Zarząd jest organem podejmującym strategiczne decyzje i zatwierdzającym m.in. wysokość opłaty rocznej, przyjęcie nowych instytucji członkowskich, zasady polityki inwestycyjnej Funduszu, nadzoruje wypłatę środków gwarantowanych deponentom. Zarząd reprezentuje DGF w relacjach ze światem zewnętrznym i powołuje Sekretarza Generalnego. W Zarządzie zasiada od 6 do 14 członków. Ich kadencja trwa jeden rok. W 2011 roku Zarząd DGF ma ośmiu członków, a funkcję Prezesa pełni Harri Luhtala. W 2010 roku Zarząd odbył 17 posiedzeń.

Sekretarz Generalny, którym obecnie jest Miriami Kajander-Saarikoski odpowiada za bieżące działania DGF realizując zalecenia Zarządu Funduszu.

Instytucjonalny nadzór nad działalnością DGF sprawuje Urząd Nadzoru Finansowego. Urząd ten, ani pozostałe instytucje wchodzące w skład sieci bezpieczeństwa finansowego Finlandii nie ingerują jednak w prace Przedstawicielstwa, Zarządu, czy Sekretarza. Nie mają też wpływu na obsadę stanowisk w tych organach.

3. Zakres gwarancji depozytów i zasady wypłaty środków gwarantowanych

Fiński system gwarantowania depozytów został w pełni dostosowany do przepisów Dyrektywy 2009/14/WE z 11 marca 2009 r. nowelizującej Dyrektywę 94/19/WE w sprawie systemów gwarancji depozytów. Talletussuojarahasto gwarantuje wkłady na rachunkach w bankach osobom fizycznym oraz prawnym, także tym, które nie są uprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych. W całości gwarantowane są depozyty do wysokości 100.000 EUR, zarówno w euro, jak i w walutach obcych, w tym spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W przypadku wspólnych rachunków dwóch lub więcej osób, każda z nich uprawniona jest do zwrotu środków w wysokości do równowartości limitu gwarancyjnego. Cechą wyróżniającą fiński system gwarantowania depozytów spośród innych systemów państw Unii Europejskiej jest warunkowe rozszerzenie limitu gwarancyjnego. Ustawa o Instytucjach Kredytowych przewiduje pokrycie niektórych rodzajów depozytów w całości. Chodzi tutaj o sytuacje, kiedy deponent jest w stanie wykazać, że zdeponowane środki zostały uzyskane ze sprzedaży domu lub mieszkania, które osobiście zamieszkiwał oraz zostały złożone na rachunku w banku nie wcześniej, niż na sześć miesięcy przed zawieszeniem działalności przez dany bank. Ponadto całość środków musi zostać przeznaczona na zakup na potrzeby własne nowego domu lub mieszkania.

System fiński stosuje zaledwie kilka wyłączeń podmiotowych, które są dopuszczalne na mocy obowiązującej Dyrektywy UE. Gwarancjami nie są objęte depozyty banków oraz instytucji finansowych, których podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie innych rodzajów działalności wymienionych w załączniku I do Dyrektywy 2006/48/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności przez instytucje kredytowe (np. leasing finansowy, zarządzanie portfelem i doradztwo inwestycyjne). Wyłączeniu podlegają ponadto fundusze własne banków, depozyty nieimienne oraz depozyty, które pochodzą z transakcji uznanych za przestępstwo zgodnie z prawem fińskim.

Gwarancjami objęte są natomiast depozyty firm ubezpieczeniowych, funduszy emerytalnych i towarzystw funduszy wzajemnych. Do wypłaty sum gwarantowanych są uprawnieni także wyżsi menedżerowie likwidowanego banku i ich krewni, członkowie zarządu i ich krewni, udziałowcy posiadający więcej, niż 5% udziałów w kapitale, a także podmioty kontrolujące jego działalność.

Przy wyliczaniu kwoty należnej deponentowi nie jest natomiast dokonywana kompensata należności z zobowiązaniami deponenta wobec danej instytucji finansowej.

Obecny limit gwarancyjny w wysokości 100.000 EUR obowiązuje od 31 grudnia 2010 r., kiedy został podwyższony z poziomu 50.000 EUR (obowiązującego od 8 października 2008 roku).

Wypłaty z gwarancji DGF są realizowane w terminie 20 dni roboczych od dnia zawieszenia działalności banku. W tym czasie deponenci informowani są listownie, poczta elektroniczną oraz drogą komunikatów na stronie internetowej o trybie wypłaty środków gwarantowanych.

W czasie kryzysu finansowego lat 2008-2010 w Finlandii miała miejsce jedna upadłość banku komercyjnego, w wyniku której Fundusz dokonał wypłaty środków gwarantowanych. 28 marca 2010 roku Urząd Nadzoru Finansowego cofnął licencję Sofia Bank plc. W chwili zawieszenia działalności przez ten bank roszczenia ponad 5.500 deponentów wynosiły ok. 150 mln EUR. Większa część tej kwoty (ok. 85%) została pokryta z wierzytelności Sofia Bank. Pozostałą część depozytów objętych gwarancjami (do ówczesnie obowiązującego limitu 50.000 EUR) wypłacił DGF. W dniach od 21 maja do 29 czerwca 2010 roku Talletussuojarahasto przelał na wskazane przez deponentów konta łącznie 20,7 mln EUR.

4. Źródła finansowania i zasoby finansowe DGF

Fiński system gwarantowania depozytów finansowany jest na zasadzie *ex ante* przez instytucje członkowskie.

Źródłem finansowania są dwa rodzaje opłat: opłata początkowa i opłata roczna. Opłata początkowa stanowi równowartość 1/10 kwoty wydatków poniesionych przez DGF na działalność operacyjną w poprzednim roku kalendarzowym, jednak nie mniej, niż 17.000 EUR. Oznacza to, że opłata początkowa nie jest uzależniona od wielkości banku, który przystępuje do systemu gwarantowania depozytów. Opłata roczna stanowi iloczyn stawki wynoszącej 0,175% i wskaźnika ryzyka, określonego jako stosunek minimalnej wielkości funduszy własnych wymaganych na pokrycie wszystkich rodzajów ryzyka do łącznej

wartości funduszy własnych, pomnożonego przez wielkość depozytów objętych gwarancjami. Wielkość wyliczonej w ten sposób opłaty rocznej za 2010 rok wyniosła 57,9 mln EUR.

Wartość zgromadzonych na dzień 31 grudnia 2010 roku środków w funduszu była równa 690 mln EUR, co stanowiło wg szacunków DGF ok. 1% depozytów objętych gwarancjami. W przypadku, gdyby środki te okazały się niewystarczające, Fundusz ma dodatkowo ustawowe uprawnienia do zaciągania kredytów w instytucjach członkowskich na warunkach komercyjnych.

DGF szacuje, że w Finlandii na koniec 2009 roku (wówczas obowiązywał jednak niższy limit gwarancyjny) gwarancjami objętych było zaledwie 54,4% wszystkich depozytów, a wartość gwarantowanych depozytów wynosiła ponad 60 mld EUR.

5. Dane kontaktowe

Deposit Guarantee Fund

Bulevardi 28

FI-00120 Helsinki, Finland

Telefon : 00 358 20 793 4214

Faks: 00 358 20 793 4202

E-mail : talletussuojarahasto@fkl.fi

Strona internetowa: www.talletussuojarahasto.fi

6. Bibliografia

1. Annual Report 2009, Deposit Guarantee Fund, www.talletussuojarahasto.fi
2. Deposit Guarantee Fund's Press Releases (29 marca 2010 r., 19 kwietnia 2010 r., 20 maja 2010 r., 28 czerwca 2010r., 22 grudnia 2010 r.), www.talletussuojarahasto.fi
3. Deposit Guarantee Systems: EFDI's First Report, European Forum of Deposit Insurers, Rome, October 2006
4. International Deposit Insurance Systems, Francesco Pistelli, Rome, November 1999
5. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z 11 marca 2009 r. zmieniająca dyrektywę 94/19/WE w sprawie systemów gwarantowania depozytów w odniesieniu do poziomu gwarancji oraz terminu wypłaty, 2009/14/WE
6. IADI international deposit insurance survey 2008, www.iadi.org/Research
7. Systemy Gwarantowania Depozytów w Polsce i na Świecie, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2005.

7. Syntetyczne porównanie cech polskiego i fińskiego systemu gwarantowania depozytów

	Polski system gwarantowania depozytów	Fiński system gwarantowania depozytów
Realizowane funkcje	Gwarantowanie depozytów oraz działalność pomocowa	Gwarantowanie depozytów
Limity gwarancyjne	100.000 EUR w 100%	100.000 EUR w 100%
Maksymalna wypłata	100.000 EUR	100.000 EUR (bez limitu środki ze sprzedaży nieruchomości, przeznaczone na zakup nowego domu lub mieszkania)
Kompensacja z zobowiązaniami	NIE	NIE
Wyłączenia spod gwarancji		
Instytucje finansowe wskazane w art. 4 (5) Dyrektywy 2006/48/WE	TAK	TAK
Firmy ubezpieczeniowe	TAK	NIE
Rząd i administracja centralna	TAK	NIE
Władze samorządowe	NIE	NIE
Banki	TAK	TAK
Fundusze inwestycyjne	TAK	NIE
Fundusze emerytalne	TAK	NIE
Kadra zarządzająca	TAK	NIE
Akcjonariusze banku	TAK	NIE
Bliscy osób odpowiedzialnych	NIE	NIE
Inne przedsiębiorstwa w tej samej grupie	NIE	NIE
Podmioty nieuprawnione do sporządzania uproszczonych sprawozdań finansowych	NIE	NIE
Depozyty nieimienne	TAK	TAK
Depozyty przyjmowane na indywidualnych warunkach, które przyczyniły się do upadłości banku	NIE	NIE
Dłużne papiery wartościowe emitowane przez bank	TAK	NIE
Depozyty w walutach obcych spoza Europejskiego Obszaru Gospodarczego	NIE	NIE
Depozyty związane z praniem pieniędzy	TAK	TAK

Porównując Fiński Fundusz Gwarantowania Depozytów z Bankowym Funduszem Gwarancyjnym działającym w Polsce należy zwrócić uwagę na następujące podstawowe różnice między nimi:

- funkcje systemu fińskiego ograniczone są jedynie do gwarantowania depozytów (brak uprawnień do prowadzenia działalności pomocowej);
- system fiński nie ma pionu analitycznego (korzysta w tym zakresie z analiz fińskiego nadzoru finansowego);
- w Finlandii występuje znacznie mniej podmiotowych wyłączeń spod gwarancji (do wypłaty środków gwarantowanych uprawniona jest kadra zarządzająca banków, firmy ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne i towarzystwa funduszy wzajemnych);
- pomimo jednolitego limitu gwarancyjnego w całej Unii Europejskiej system fiński w całości gwarantuje środki uzyskane ze sprzedaży domu lub mieszkania;
- Fiński Fundusz Gwarantowania Depozytów nakłada na nowych członków systemu opłatę początkową, która nie istnieje w systemie polskim;
- opłata roczna w Finlandii liczona jest na podstawie wskaźnika ryzyka wyliczanego oddzielnie dla każdego członka systemu.